

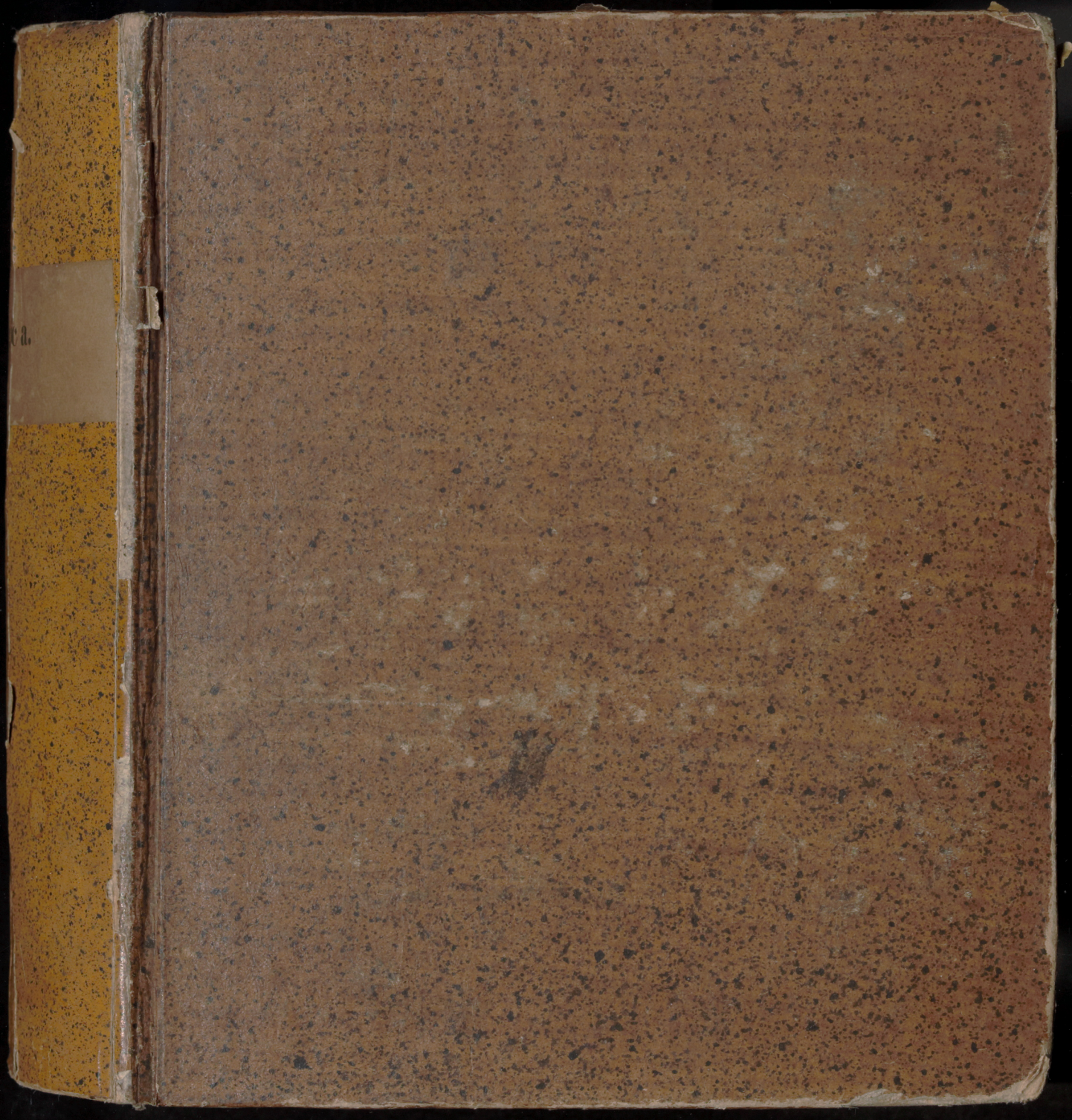
De Prvdentia Christi Pastoralis In Sanandis Praejvdiciis Joh. IV. In Colloquio Cvm Samaritana Vxore Declarata ... : Qvvm Viro ... M. Joanni Theophilo Horweinio Diacono Apvd Seydenses Dignissimo

[Dresden]: Prelo Harpeteriano, MDCCXXXX.

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn870235605>

Druck Freier Zugang

38

Fa-1092. (38.)

2.

25

24

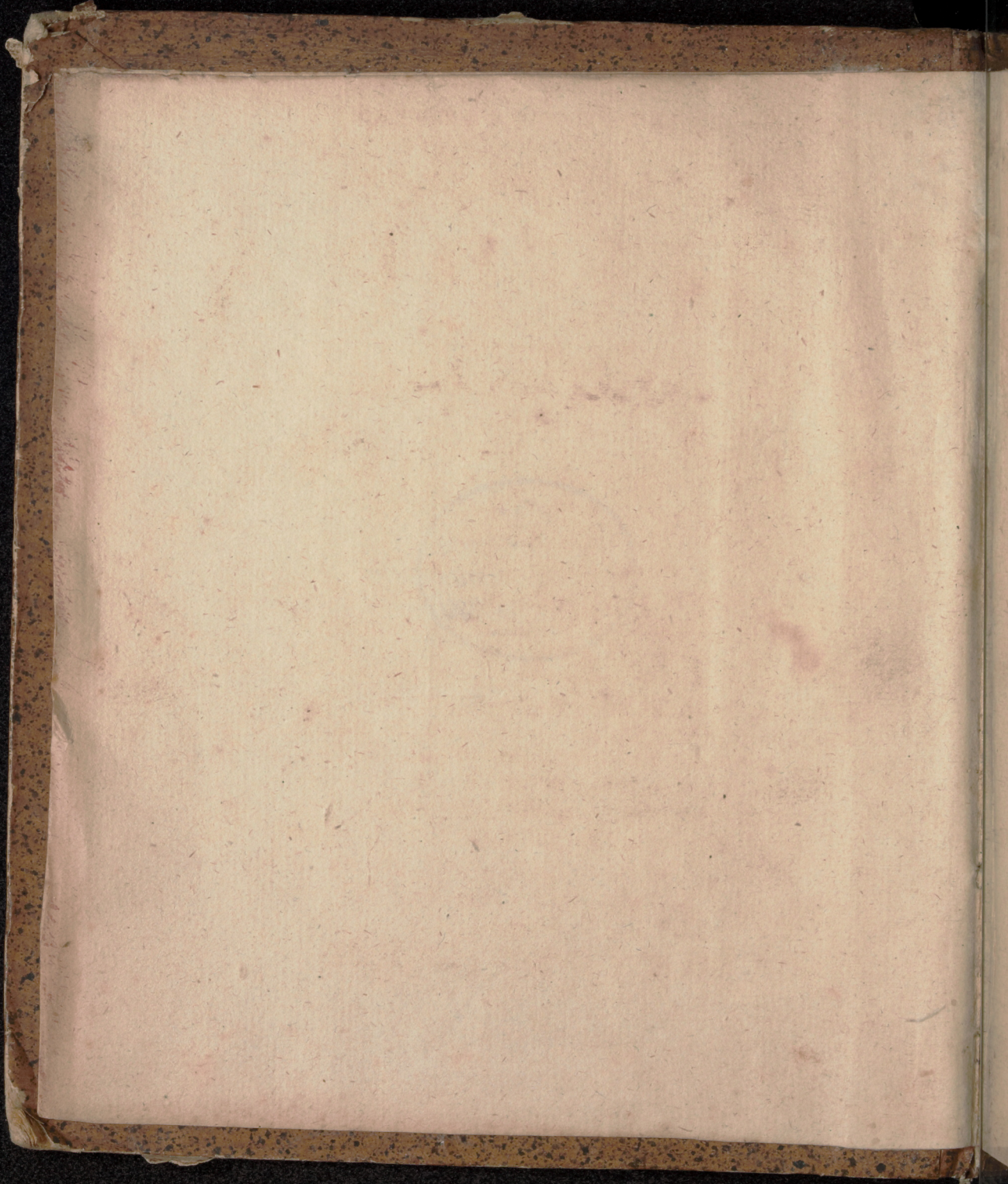
9.

2.

6.

13.

14

DE
PRVDENTIA CHRISTI PASTORALI
IN SANANDIS PRAEJVDICIIS

JOH. IV.

IN COLLOQVIO CVM SAMARITANA VXORE
DECLARATA

QVVM

V I R O

QVAM REVERENDO, AMPLISSIMO ATQVE
DOCTISSIMO

D O M I N O

M. JOANNI THEOPHILO
HORWEINIO

DIACONO APVD SEYDENSES
DIGNISSIMO

OLIM SODALI SVO INDVSTRIO

MVNVS GRATVLARETVR SACRVN

PAVCA QVAEDAM PROOEMIATVR

CONSORTIVM THEOLOGICVM
DRESDENSE.

PRELO HARPETERIANO.

M. DCC. XXXX

§. I.

Reliquarum virtutum quasi agmen ducit prudentia. Siue enim sapiens turpis & honesti fontes aperiat, & in perspicientia ueri uersetur, siue iustus suum cuique tribuere, resque omnes summa aequitate constituere, uelit, seu denique excelsus animus ad res praeclare gerendas aspiret, semper opus erit prudentia. Haec in cogitando cautas reddit mentes, ne, falsum pro uero, nubem pro Junone amplectentes, opinionum Centauros gignant; haec in agendo modum, facillimam negotia explicandi uiam, certos fines & quid optimum factu sit, diligenter praescribit; haec uigiles agit excubias, ne quid inconsiderate, ne quid iniuste, aut crudeliter fiat.

§. II.

Virtutum imagines muliebri habitu sistere multis retro seculis apud antiquissimas gentes usu inualuit; & profecto multa effoeminate fierent ab hominibus, quorum quidem mens à uirtutibus colendis neutiquam abhorreret, sed quibus prudentiae fax in nulla uirtutis actione praeluceret. Similes euaderent statuis, in quibus exterior quidem habitus corporis apparet; hominis autem interior uita

& mentis agitatio desiderantur. Sic, sublata prudentia, uirtutis uita expirat, & uera eius indoles ita imminuitur, ut sine illa sapientia credulitas, iustitia iniusta quaedam acerbitas, & magnitudo animi temeritas per saepe sit appellanda.

§. III.

Quocirca opus est, ut homines, rebus gerendis praefecti, tantum prudentiae adhibeant, quantum cladis infligitur aut ecclesiae, aut reipublicae, quando, rerum usu praestantibus uiris orbatæ, secundum nullas prudentiae regulas administrantur. Inprimis hoc summa necessitas efflagitat ab iis, quibus Christus bona, morte atque reditu in uitam parata, in manus tradidit aliis dispensanda. Tantum ponderis habet haec muneris ratio prae reliquis functionum generibus, ut uix prudentissimus quisque ei par esse uideatur. Namque hic per imprudentiam non fluxae & fragiles hominum res in discrimen adducuntur; sed sunt diuinitus collata beneficia, ex quibus iuste riteque applicatis longe iucundissimus immortalitatis sensus proficiscitur. Hic vero, rebus semel male gestis, tunc cautius navigandi propositum in altera vita haud locum inuenit amplius; sed qui semel imprudens naufragium fecit, aliosque secum in idem exitium praecipites traxit, huic ex aeternae damnationis fluctibus reditus in hanc terram non patet. Nunquam igitur obliuioni tradenda est grauis illa & tam diuino doctore digna sententia Christi, estote, inquietis, prudentes, sicut serpentes, & simplices, sicut columbae.

§. IV.

Quamuis autem nemo facile inficias iuerit, prudentiam publice docentium in ecclesia propriam fere uirtutem esse debere, hac inprimis aetate, qua tot uersuti & callidi homines nihil non ex occulto & ex infidiis agendum putant: non exigua tamen sententiarum erit uarietas, si de modo prudentiam adhibendi quaestio institueretur.

tueretur. Atque profecto nimis longum foret ad prudentiam per praecepta iter, sed breue atque efficax per exempla, tam a nobis, quam ab aliis petita.

§. V.

Cum uero stultum sit, ad imitandum sibi non optima proponere exempla; pastoralis prudentiae studiosi omnino sapienter agent, si in ea colenda Christi, quo non illustrius aliud datur exemplum, imitatores sese esse profiteantur. In-huius enim ora uultusque, defixis quasi oculis, intueri, eiusque laudabilem, fractas conscientias erigendi, per peccatum auulsas mentes ad Deum reducendi, rerum sacrarum rudes erudiendi, atque secus sentientes, ac scriptum est, coarguendi, consuetudinem aemulari, ea demum summa prudentiae laus erit, quae tribui tam fidelis magistri discipulis potest.

§. VI.

Omnis quidem actio, quam ecclesiae minister suscipit, atque molitur, prudens & circumspecta esse debet; eam tamen inprimis prudentiae regulis metiri fas est, qua flagitiosissime uiuentis animus a uitiorum turpitudine ad ueram uirtutem reuocetur. Sicut enim in grauioribus morbis tollitur arte malum, magnaue medici adhibenda circumspectio est, si quem, aegra uoletudine oppressum, ex ipsis faucibus mortis eripere medendi peritia contendit: ita etiam insigni opus est prudentia in curandis hominibus, qui magnitudine delictorum exitiabiles animi morbos contraxerunt. Talis uero prudentiae illustrissimum specimen eluxit in Christo, cum Samaritanam illam ciuem mutuo sermone ita caperet, ut, effractis errorum turpisque uitae repagulis, in recte credentium castra lubentissime transiret, non paucis illorum, qui eiusdem ciuitatis erant, in societatem consilii pertractis.

§. VII.

Tamen si igitur curta prudentiae nostrae supellex multis insignibusque praeceptis locupletari hoc exemplo posset: paucis tamen

pro exiguo chartae spatio contentos nos esse oportet, ad illud potissimum mentis oculos conuertentes, in quo seruator praeiudicia sanandi prudentiam declarauit. Duplex uero scribendi negotium hic erit explicandum, unum, quod falso conceptas opiniones breuiter enarret, alterum, quod prudens Christi illis medendi consilium suppeditet. In toto familiarissimae huius colloctionis ambitu seruator in eo cupide elaborabat, ut impedimenta seriae emendationis e medio tolleret. Haec erant pravae opiniones, quas mulier ista cum ipso nutricis lacte suxerat. Iudaeos inter atque Samaritas implacabile odium, religionis causa susceptum, cum longo temporum tractu inualuisset, factum est, ut Christi mentem de salute sua prorsus alienam opinionis errore sibi fingeret. Cum marito quodam familiarius consuescens, libidinum frena laxabat, simulque se ad promissiones de Messia factas, fide adstrictam profitebatur. Turpissimis imbuta erroribus religionis suae ueritatem prae Iudaeis mire crepabat, in ipsum Jacobi fontem & uestigia maiorum, in montibus relictis, digitum quasi intendens.

§ VIII.

Trium igitur, quae dicunt, praeiudiciorum lue infecta mens erat. Primum quidem inanis suspicio, alterum mentis securitas, & tertium superstitio, infelici sane partu, excluderant. Hinc enim fiebat, ut amicam Christi allocutionem non secus, ac inimica factam mente acciperet, ut uno eodemque tempore & adulterii tenebris circumfunderetur, & Messiae lucem auide expectaret, ut montanam illam, a maioribus acceptam superstitionem, pro uero Dei cultu uendicaret.

§ IX.

Late. serpsit hac lues, nec exiguus hominum est numerus, qui nostra hac aetate uenenum istud imbiberunt. Nonne enim tristis, pro dolor! experientia docet, uel amantissime & fidelissime factas admonitiones cum uirulenter & inuide dictis eodem saepe loco haberi?

beri? Quam facilis res est maledici, factiosi aut uirulenti hominis labe aspergi, si quis, tanquam publicus diuinæ uoluntatis interpres, in accusanda liberiore hominum uita, libertate quoque dicendi utatur; quid frequentius, quam ut permulti sibi persuadeant, se odium & inuidiam illius incidisse, cuius oratione ob interius conscientiae testimonium punguntur? Si quis uigiles in hac mortalitate oculos circumfert, summo animi moerore intelliget, quam plurimos nihil non sceleris admittere, qui tamen melioris uitae, per Christi sanguinem partae, animo sese conceptam spem habere sat impudenter gloriantur?

§. X.

O ulcerosa Christianae rei tempora, quibus superstitione atque incredulitas tam late se diffuderunt, ut, uel in spatiosissimis Christianorum castris, militiae Christi sine fuco addictos uix paucos reperiatis. O rem optimi cuiusque lacrimis dignam, quod in tanta Euangelii luce, integrae gentes nationesque ignorantiae ac errorum tenebris obrutae, adhuc in mortis umbra delitescant. Sed superuacaneum foret, gemitibus repletum pectus tundere, aut propter ecclesiae uulnera, prae luctu & squalore, in lacrymas effundi, nisi Christi exemplo subuenire quoque afflictis rebus discamus. Istud uero qua prudentia factum ab eo sit, paucis nunc dispiciamus.

§. XI.

Longum uiae spatium pedibus emensus Seruator, ad fontem resedit, ut tam à lassitudine corporis requiesceret, quam perditam hanc ouiculam ad gregem suum reduceret. Accedit uxor aquae hauriendae causa. Haec, uiso Christo, quem Iudaeum existimabat, statim de inimicitia cogitat, quae ex infelici religionis diffidio exarserant. A Christo itaque, sicut a reliquis Iudaeis, periculum sibi metuens, non poterat non suspicionis errore, qui semper ad mala praeceptus est, pias admonitiones, ut iracunde & uirulenter dicta, interpretari.

§. XII.

§. XII.

Huic mentis praecipitio quo occurreret Seruator Optimus, comis, blandus, affabilis apparet, atque familiariter cum ea colloquens, plane praeter Judaeorum consuetudinem aquam sibi bibendam dari ex hydria illius postulat. Quibus rebus effecit, ut mulier, se haud quaquam despici ab eo uidens, bene animata erga doctorem suum doctrinis eius faciles aures aperiret. Pudebat ipsam captae suspitionis de hostili Judaei animo, cum in Jesu tanta humanitas eluceret, ut ne maior quidem ab ipso gentis suae affecla expectari posset. Vultus, uerba totiusque corporis positus spirabant candorem, ab omni inuidia omnique dissimulatione tam longe remotum, quam iucundum erat, sub exteriori hostis specie ardentissimi amoris testem conspiciere.

§. XIII.

Permulta quidem sunt mala, quae ex suspitione, tanquam e pyxide Pandoraë, in mundum euolant. Namque suspicax animus inuidiae, odio, diffidentiae patulas fores aperit. Sed si praeter expectationem in animo concidat, agmine quasi facto, boni motus prorumpunt. Igniculi amoris, antea sub cinere uix delitescerent, nunc flamma uires sumunt, amor accensus odii nebulas dissipat, & ad bene sperandum, ad honorifice sentiendum & loquendum de aliis animus fit tanto procliuior, quanto luculentius apparuit, falsam & iniquam fuisse suspicionem.

§. XIV.

Haec omnia opinor in suspicaci mulieris animo accidisse. Licet enim iniquam de Christo sententiam tulisset, cum eum acerrimum gentis suae hostem iudicaret, tamen post prudentem & amicam seruatoris allocutionem longe aliter sensit, suspitione in mitiorem de eo existimationem conuersa. Credit Prophetam, integerri-mae fidei ad se uerba facere, non Judaeum, qui subdole ac crudeliter tractare Samaritas consueffet; gaudet se in colloquium uenisse cum

cum bono uiro, in cuius sinum suas de religione querelas & dubitationes effundere cum fructu posset; intelligit admirationis plena, nihil ex eius, tanquam Iudaei, ore gloriosum, nihil odiosum exire, sed in illo limpidissimae ueritatis fontem aperiri; non intermittit, debitam erga Christum reuerentiam adhibere, cum, blande illum dominum suum appellando, satis significaret, se magnos huic Doctori apud se honores decreuisse.

§. XV.

O insignem Christiani coetus felicitatem, si omnes ii, qui ad sanandum aegrotos hominum animos se applicant, hanc Christi prudentiam aemularentur. Ita enim admodum pauci, uel nulli, essent, qui superbiae, auaritiae, dissimulationis, iracundiae aut negligentiae nomine suspecti, doctrinis suis ponerent obicem, quo minus ex animi sententia hominum mentes percellant. Nam sicut in civili eloquentia omnium minime ad persuadendum est idoneus, qui astutus & ad fraudem acutus iudicatur, ita etiam pro rostris sacris non facile optata orationi fides conciliabitur, ubi ex impuro animi affectu uerba fluxisse inter auditores constat. Oratoris enim uerba, a quibus uita discrepat, sunt instar cibi, qui sordidis manibus summa cum nausea porrigitur. Quocirca omnibus ecclesiasticis in eo potissimum elaborandum est, ut, apud quoscunque sacri oratoris partes in se suscipiant, ab iis boni cordatique uiri habeantur, qui praeceptis & exemplo doceant.

§. XVI.

Sedatis iam animi affectibus, quos suspicionis error excitaue-
rat, peruersa in Messia confidentia, quae cum regnantibus peccatis
coniuncta erat, securae menti excutitur. Sermonis autem non mi-
nor, quam argumenti, de quo uerba faciebat, erat suauitas. Habita
loci ratione, se eum esse dixit seruator, qui potatum danti pro hau-
stu naturalis aquae dare uiuentem aquam posset, quam si semel bibis-
set, fore, ut in aeternum non amplius sitiret.

B

§. XVII.

§. XVII.

Magnam haec oratio mulieri admirationem incusserat, eamque coniunctam cum desiderio huius generis aquas bibendi. Aliter quidem, atque Christus senserat, uidebatur hanc promissionem accipere; quippe terrestria sapiens, perennes aquarum fontes a Christo sibi patefactum iri opinabatur. Sed uana mulieris mens erat compescenda, ne, muliebriter exultans, a rerum spiritualium consideratione abduceretur. Legis itaque terror conscientiam debebat percellere, cum, illicitis se amoribus deditam esse, ex Christo ipso audiret. Istud uero singulari quadam prudentia factum, quis non intelligit? Quasi nescius domesticae illius turpitudinis maritum, e uiuis iam ereptum, arcessi iubet. Hac re effecit, ut, orbatam se legitimo uiro, confessa, clandestinos illos amores secundum conscientiae dictamen sibimet obiurgaret, fieretque imprudens sui ipsius accusatrix.

§. XVIII.

Quo facto, seruator tanquam ueracissimus testis adstat, hactenus actae uitae consuetudinem sine omni fuce aperiens. Libero enim ore menti eius subiicit, quod a quinque iam maritis, seu morte, seu quoque diuortiis, auulsa sextum nunc perditte amet, qui pro legitimo uiro habendus non fit. Ad haec omnia quid respondeat, non habet, sed interiore mentis conuictione fatetur, Jesum, tanquam ueracissimum Prophetam dixisse, quod res erat. O singularem Christi prudentiam, qui peccata non prius obiurgat, quam conscientiae fulmine perculsa mens contremiscat. Tali enim modo peccator fit *αυτοκατάκριτος*, sibi que ipse omnem elabendi rimam praecludit.

§. XIX.

Idem primis parentibus nostris euenit, qui, uitiata per lapsum origine sua, ad tribunal Dei citantur, perinde, ac si iustissimo iudici de eorum crimine nihil constaret. Quamuis enim Deo notissimum esset, quid ipsi commiserant, tamen quasi nescius ante actarum rerum

rum interrogat, Adame, inquit, ubi es? ecquis te nudum esse indicavit? nonne de arbore uetita comedisti? Quid quaeso est causae, quare Deus de admissio crimine ita loquatur, ac si turpissima in peccatum prolapsio ipsum fugeret? Profecto inter alia etiam hac de causa factum est, ut conscientias, tanto fortius perterritas, maior mali consideratio consequeretur. Nathan uates, ubi prudenter & circumspicte Dauidem adulterii caedisque commissae uult accusare, non primis statim uerbis, iisque seuerè prolatis, hoc facit, sed circuitione aliqua parabolica usus, tanto scelere pollutum regem nec opinantem eo adigit, ut se tam reum, quam promerita poena dignum, confiteatur. Hoc sibi adimitandum proponunt omnes uerbi diuini praecones, si intelligunt prudentis esse doctoris, improbos homines ita commonefacere, ut praeuio conscientiae testimonio se ipsi accusent.

§. XX.

Effecit Christus suo huc usque sermone producto, ut iam deum cogitationibus suis altius assurgeret uxor, Prophetam illum, spirituque secerat & domestica malefacta cognoscendi & discutendi praeeditum, agnoscens. Huic uero consequens erat, ut nunc in suae religionis ueritate fluctuare inciperet mulier. Quaestionem enim Christo, de uero adorationis cultu & quo loco is peragi debeat, sponte sua discutiendam proponit. Samaritani in montanis & excelsis, sacra, locorum superstitionibus inhaerentes, procurabant. Non verebantur scilicet Jacobum patrem suum dicere, sibi ab eo fontem & pagum datos esse, gloriari. Per cuniculos quasi sese in populi Dei contubernium insinuare conati sunt. Quam igitur suam religionem uxor ipsa in praesenti vanam suspicabatur, diiudicationem illius ad Christum, tanquam summum Prophetam atque oraculorum Dei conscium, deuoluens.

§. XXI.

Summa omnino Christi prudentia rursus factum erat, ut uxori, iam nunc ad meliora propensae, prius dubium ueritatis suae religionis enasceretur, quam Christus eam accusat. Quod si igitur omnes uerbi diuini Ministri magis attente & diligenter perfecteque ab exemplari Christi penderent, ut ante hominibus, cum quibus sibi res est in exstirpandis vanae religionis erroribus, excitarent certam, praeuiis suis prudenter institutis sermonibus, opinionem de sua sacrarum rerum cognitione, fidemque in uera religione sibi praeferrent, quam ipsum refutandi opus adgrediantur, sane futurum esset, quantum quidem ego puto, ut melius faciliusque finem laboris sui suscepti obtinerent exoptatum.

§. XXII.

Deinde non minori Christus prudentia usus uxori, animo fluctuanti, respondet, non refutando solum, quod preces neque ad montem, neque ad templum Hierosolymitanum sint alligandae, sed potissimum recte docendo, quod salus ex Iudaeis sit, & quod veri adoratores Patrem in Spiritu & ueritate inuocaturi sint.

§. XXIII.

Dehinc discimus tandem, quod illi uerbi diuini sacerdotes optime, Christique exemplo magis conuenienter, agunt, qui quidem falsas & erroneas in religione opiniones reiicere ac redarguere non negligunt, insuper tamen in recto tramite docendo praeprimis occupantur, peneque toti in eo sunt, ut, quae uera sunt in religione, diligenter & pluribus ostendant, & valido argumentorum pondere confirment. Ecquis enim Christi ex exemplo non uidet, primum, haec duo: *falsa redarguere, uera uero docere* nec unquam diuellenda esse in conuertendis hominibus ab erroribus suis ad ueritatem; deinde, *recte & pluribus ueritatem docere*, robur esse & quasi neruum cuiuslibet fructiferae refutationis.

Haec

Haec sunt, VIR quam REVERENDE, quae de Christi prudentia in sanandis praediciis pastoralis, quam Ministri Verbi sequi debent omnes, commentari placuit. Non equidem ea TE iam primum edocere uolui, ut qui, cum a iuventute usque sacris operam dedisti literis laudabilem, exemplar Christi TIBI ad imitandum diligenter & semper proposuisti. Nullus certe de eo dubito, cuius TVI muneris breui ante suscepti perfunctionem TVAMque vitam anteaquam custodes habeo. Vitam vero, quam ipsissimis TVIS verbis olim nobis exposuisti, ut more nobis consueto, huius nimirum rei probationem, addam, id lubenter dabis, ut quae haec est:

Ego, Jo. Theophilus Horwein, in lucem, anno p. C. N. M. DCC. IX. ipsis Calendis Februarii, cum totam fere Europae partem frigus premeret intolerabile, Witembergae, editus sum. Parentibus usus, b. Jo. Horweinio, Spirensi, Lycei Wittebergensis Collega, & Anna Maria, ex stirpe Lindneri, Praetoris quondam Wittebergensis filia. Quorum prima fuit cura, ut infans, in peccatis natus, sanctissimo mundaretur fonte. Et, postquam ad eam, quam requirunt, perveni aetatem, Parens me omnibus eis, quibus puerilis aetas solet impertiri, erudiuit. Quia autem Parentes, licet literati, non semper ad suorum liberorum informationem apti sunt, b. Parens etiam me aliorum subiecit fidelitati. Lyceum itaque frequentaui Wittebergense, & ibi Praeceptores habui b. Pilarik, Böttigerum, Thomae, & adhuc viuentes, Wagnerum & Cnoblochium, Sacrorum apud Wurcenses Antistitem, qui me praeter priuatam a Patre adhibitam industriam, studiis elegantioribus, quae vulgo scholasti-

ca vocantur, instruxerunt. Quo autem eo citius in Almam Leucoream me cum fructu conferre possem, una cum coeteris audiui, in omnibus Philosophiae partibus b. Beckerum, Philosophicae Facultatis Adiunctum. Scholae patriae cum valedixissem, animus quidem erat Magdeburgum abeundi, sed adhortatione b. Wernsdorffii, vires meas antea explorantis, Wittebergae mansi, & anno M. DCC. XXVI. Rectoris partes Schroeero administrante, Academiam, Musarum sedem, ingressus sum. In Academia, praeter iam dicta Philosophica, addidici Philologica, Critica, Historica & Theologica, opera adiutus summorum virorum, b. Wockenii, Schroeeri, Wernsdorffii, & qui adhuc vita fruuntur, Schroederi, Bergeri, & aliorum. Quo tempore inopinata pia matris mors mihi non leue incusit vulnus, ita, ut per multum temporis spatium non reuiuiscere possem. Per triennium studiis altioribus operam nauans, & tam disputando quam concionando me exercens, anno M. DCC. XXIX. gradum Magistri assumsi. Quam dignitatem ut tuerer, anno insequenti, publica dissertatione, Praefide b. Wockenio de Barbarismis, Veteri Codici temere impactis, habita, & alia proprio Marte de Partu Infantum apud Ebraeos elaborata ac defensa, in numerum Magistrorum, qui vocantur Legentes, receptus sum. Studiis Academicis absolutis, suasu Dn. Keillii Consulis Wittebergenfis, Lubenam, ad quosdam Procerum filios dictae ciuitatis docendos, me contuli. Ibidem ne plane essem otiosus, examen in Consistorio, quod apud Lusatos celebratur, sustinui. Paulo post cum adhuc Lubenae morarer, & munus Rectoris apud Gubenenses vacaret, ad specimen quoddam

dam edendum eo vocatus sum. Quod officium profecto, omnibus cum applausu Patronorum peractis, si modo illorum essem patrocinio adiutus, obtinuissem. In patriam ob lethalem Parentis morbum redux, ultimum, quod liberos decet, praestiti obsequium. Non diu autem Witembergae remanere poteram, cum iterum iterumque à Viro generoso de Rahden, in Lusatia inferiori, ad nouam capiendam conditionem, literis inuitarer. Cui tandem morem gerens dilectam repetiit Lusatiam. Per triennium ibi denuo commoratus, non sine tristitia & gemitu Patroni, me amplius desiderantis, Witembergam ob grauem nouercae infirmitatem salutaui. Remittente autem morbo, multorum instigatione, Dresdam, urbium Saxonicarum copiosissimam, profectus, multorum, praesertim Dn. Hilneri, Ecclesiae in aula Dresdeni & Oeltii, qui Regi Polon. Consiliarius a commissis est. Patronorum beneficentia subleuatus, duorum annorum & quod excurrit spatium in laudata ciuitate compleui. Praeprimis autem, cuius causa Dresdam adieram, literis petitoriis traditis, anno M. DCC. XXXVII. praesentibus Viris Magnificis, Studiorum meorum Amplificatoribus, aetatem colendis, examen subii & numero Candidatorum iterata vice adscriptus sum. Eodem anno, adprobante Viro Magnifico, atque Summe Venerabili, Loefchero, apud Consortium, quod Dresdae floret, theologicum, nomen dedi, spe fretus, Deum me aliquando in vineam suam esse missurum. In dicto iam collegio, omnia, quae a fidei expectari possunt membro, feci, quam ob rem breui tempore ante meum discessum, programma quoddam in honorem Dn. Kempii, Pratouallensium Diaconi, de prima magna societate Augustana, elaboraui. Et hoc, quod sperabam, annuente diuina

uina gratia factum etiam est. Contra opinionem enim, cum Seydae, prope Wittebergam, munus vacaret sacrum, Proto-Synedrium Saxonicum, illud mihi clementissime decreuit. Ad hoc munus subeundum Wittebergam me recepi & a Viro Magnifico Dn. D. Zeibichio anno M. DCC. XL. die XI. Januarii examine publico tentatus, Seydam, ad concionem Dom. II. p. Epiphan. *δοκιμασιν* habendam & catechesin instituentem migraui. Qua finita in praesentia Dn. D. Hilligeri, Superintendentis, a Dn. Reinhardo Reg. Mai. Consiliario & Seydensium Praefecto vocationem nactus sum. Et ut denique horum felicitum successuum quasi sigillum imprimeretur, die XXII. Jan. more Apostolico, solemnī ordinationis ritu, muneri praefectus sacro, & in consensu Consistorii ecclesiastici confirmatus sum.

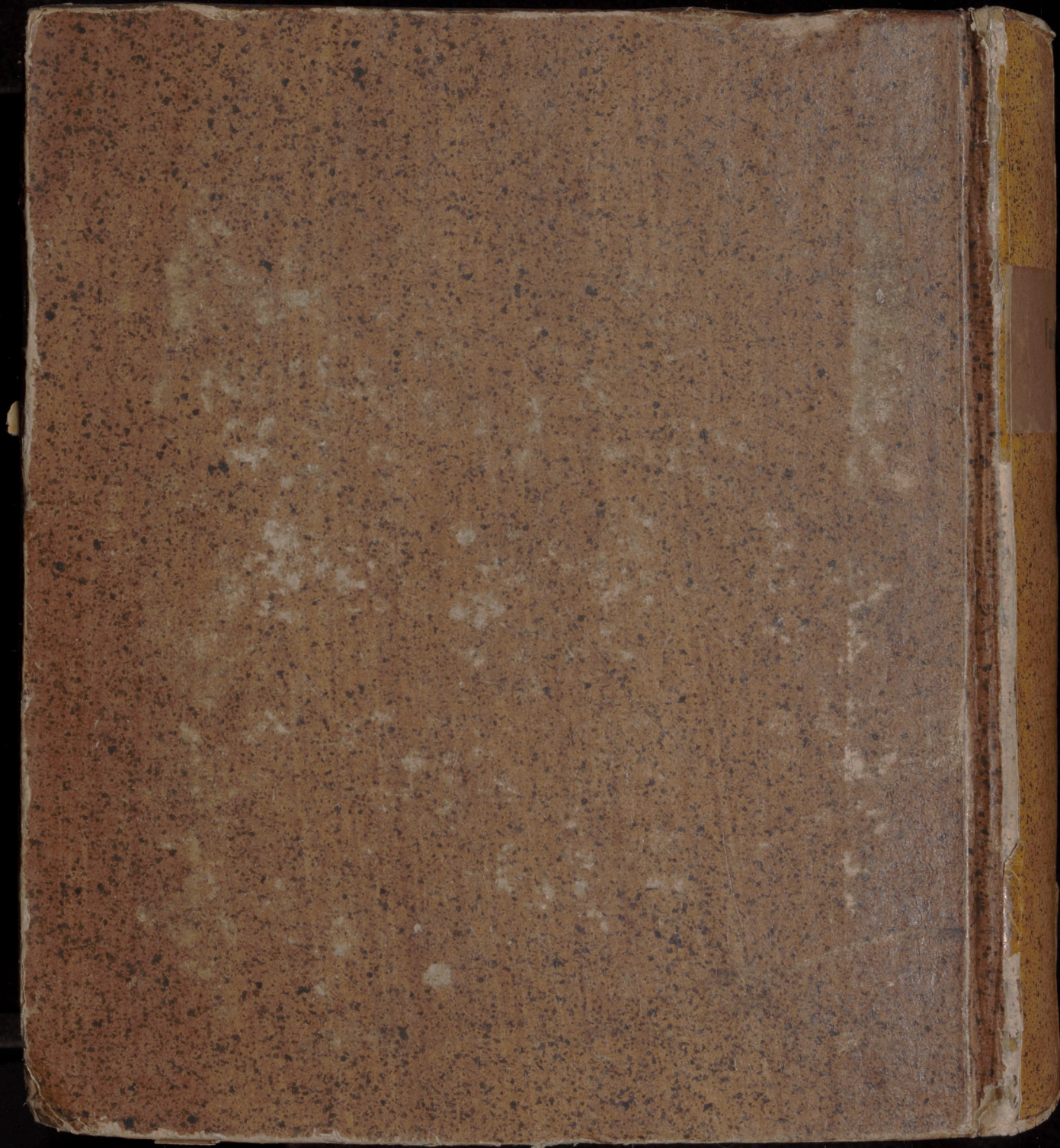
In honorem igitur TVI a nobis honesti discessus TVIque memoriam haec omnia conscripta sunt; ut dulce sit, meminisse eorum, quae iam diu cognita habes & imitando quotidie probas. Faxit Deus feliciter, ut, qua coepisti via, multos & feros etiam ad annos, Christi prudentis & boni Doctoris exemplar exprimendo, laudabiliter pergere possis. Hoc etenim & omnia alia bona in votis habemus nostris, quae TIBI nomine reliquorum membrorum Consortii Theologici, nimirum:

M. JO. AVG. PVTTRICHII,
M. CHRISTOPH. GOTTH. SCHMIEDERI,
M. HENR. AVG. SCHVMACHERI,
AD. DAN. RICHTERI,
M. JO. CHRISTOPH. AXTII,
M. JO. MICH. SCHMEISSERI,

lubens persoluit, qui, per ordinem scriptionis, id facere debuit
M. CHRIST. SAM. RHOSTIVS, Past. Ellersl. design.

095.

et sermonis testantur, Spiritus quidem id tempo-
deret in eum specie columba, aqua verò & san-
gere illius profluerent. Nam quod hac de ipsius
erint, id ipsum quiddam erat, quod naturam
deret. Cui adstipulatur Algerus lib. I. de
om. 6. Bibl. Patr. p. 499. Quia mirum fuit
secundum promissionem Christi Spiritum S. ac-
uum more viventis non sanie[m] sed sanguinem,
in vivorum & mortuorum cum sanguine aquam
is fundere, quod tamen sicut miraculum sic
mysterium. Dionys. Carthus. 4. Sent. dist.
p. Origo Sacramentorum est Passio Christi, de
amenta fluxerunt. ~~quibus etiam non minus~~
si Pontificii fatentur duo Sacramenta Eccle-
umbrata esse, sed addunt precipua, Janf. in.
3. Hoc duplici fluxu designata sunt duo prae-
amenta. Maldon. in Matth. 27. Per sangvi-
quā alimur, per aquam Baptismus, quo na-
pua salutis nostrae Sacramenta significantur.
ron. T. 10. tract. 48. Emisit sanguinem &
duorum Sacramentorum, Baptismi, in quo
& Eucharistia, in sanguine potamur. Ita etiam
ponder Bellarminus l. add. Locus, inquit,
male ita exponi potest, ut significantur per san-
Eucharistia & Baptismus, ut exponunt fere
non propterea excluduntur cetera Sacra-
im duo posita sunt, quia sunt magis commu-
cipalia, & ex illis poterat idem iudicium.

hoc verò respondemus, (i.) duobus sal-
& Eucharistiae) veram definitionem Sa-
tere, quod ex inductione patet. Quinque
enim